

«Զարթօնք»-ի սոյն յաւելուածը նուիրուած է ՀՀԸՄ Դարուի Յակոբեան եւ Պօղոս Գ. Կարմիրեան Վարժարաններու վաստակաւոր ուսուցչուհի եւ տնօրէնուհի՝ Օրդ. Անժէլ Ճանճանեանի անթառամ յիշատակին:

Մեր այս համեստ յաւելուածը երախտագիտական նուագագոյն ձեռնարկութիւն մըն է հանդէպ այն ազնիւ հայուհիին, որ համակ նուիրում մը հանդիսացաւ իր պատկանած միութեան վարժարաններուն եւ իր աշակերտներուն, կեանք մը ամբողջ զոհաբերելով կրթական պատասխանատու ասպարէզին:

«Խմբ.»

Փոխան Խմբագրականի Իր Համեստութեամբ Մեծ Նուիրեալ Մը. Անժէլ Ճանճանեան

ՍԵՒԱԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Ուսուցչութիւնը միայն մասնագիտութիւն չէ, այլ ինքնին ապրելակերպ մը, կիրք մը, խանդավառութիւն մը: Կարելի է անվարան ըսել, որ աշակերտի մը ուսումնական նուաճումներուն վրայ ուսուցիչի մը ներգործութիւնը կամ դերակատարութիւնը 2-3 անգամ ատեն է, քան դպրոցին առնչուող միւս ազդակներունը: Եթէ յետադարձ ակնարկ մը նետենք մեր դպրոցական երանելի օրերուն, անպայման պիտի յիշենք այն ուսուցիչը, որ մեզ միշտ խրախուսեց եւ ներշնչեց: Ազդեցիկ

եւ կարող մանկավարժ մը դժուար թէ ջնջուի իր ուսանողներուն յիշողութենէն:

Իրենց ասպարէզին հանդէպ անչափ սէր ու նուիրումով ջանքերով ուսուցիչները կտրականապէս կը զանազանուին իրենց աշակերտներուն ձեռքբերումներուն մէջ ունեցած դերակատարութեամբ: Լաւ դասաւանդելու կարեւոր ազդակներէն է նուիրումը: Իրենց առաքելութեան ամբողջ կառուցած դասատուներ մշտապէս մտահոգ են իրենց աշակերտներուն յառաջընթացով: Անոնք ամէն գնով կ'աշխատին, որ աշակերտները լրջօրէն վերաբերին իրենց դասերուն եւ հետամուտ ըլլան ըստ կարելոյն գիտելիքներ ամբարելու: Նմանօրինակ կրթական մշակներ միշտ կը ձգտին իրենց պատասխանատուութիւնները լիովին կատարելու աշակերտութեան հանդէպ: Այն ուսուցիչները, որ յանձնառու են իրենց առաքելութեան, նշանակելի դերակատարութիւն կ'ունենան իրենց աշակերտներուն յառաջընթացին մէջ:

Վերոյիշեալ սահմանումին կենդանի օրինակն էր օրդ. Անժէլ Ճանճանեան, զոր կը վկայեմ իրեն աշակերտելու եւ զինքը ճանչնալու բախտին արժանացած ատենի աշակերտի իմ հանգամանքով:

Անժէլ Ճանճանեան ծնած է 17 Դեկտեմբեր 1937-ին: Հօր անունը՝ Արմենակ, մօր անունը՝ Երանուհի: Աւարտել է տը ՀՀԸՄ Դարուի Յակոբեան աղջկանց վարժարանը, թուաբանութեան մէջ պատկաւոր արուեստից վկայանք Պէյրութի Ամերիկեան համալսարանէն ստացած է 31 Յունիս 1958-ին, իսկ 21 Յունիս 1971-ին՝ մագիստրոսը՝ մանկավարժութեան մէջ: Աւելի ուշ Հարվըրտ համալսարանին մէջ հետեւած է «Տնօրէնութեան արհեստն ու արուեստը» տնօրէններու համար նախատեսուած յատուկ դասընթացներուն:

Համալսարանական իր առաջին վկայումէն անմիջապէս տը վերադարձած է իր հոգեհարազատ Դարուի Յակոբեան վարժարանը, որ ան երկար տարիներ ծառայած է, նախ որպէս ուսուցչուհի, ապա տնօրէնուհի: Իր ասպարէզի վերջին տարիներուն ան որպէս տնօրէնուհի ծառայած է ՀՀԸՄ

Էջ 02

Սիրելի Օրդ. Ճանճանեան, Քու՛ խօսքերդ

Սիրելի Օրդ. Ճանճանեան,
Այս առոյտ, Ալինային հետ նստած սուրճ խմած պահուն, քու մասիդ կը մտածէիք դարձեալ:

Ուշագրաւ է որ մենք երեսը՝ Արեգը, Ալինան եւ ես աշակերտած ենք քեզի: Արիկա ապացոյց է որ դուն յանձնառու, երկարամեայ կրթական մշակ ես:

...Սփիւղած եմ ուրիշ օրուան ձգել Արեգին, Ալինային եւ իմ միասնաբար գրելիքները քու մասիդ: Որովհետեւ, կը փափաքիմ վկայակոչել քու՛ խօսքերդ, որոնք լիարժէք գործադրողն ալ էիր:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՏԱԳԷՍԵԱՆ

«Միայն դպրոցը չէ որ պիտի դաստիարակէ, աշխատանքի մղէ, զգաստութեան հրաւիրէ, սաստէ ու հարկ եղած պարագային պատժէ մեր պատանիները: Ծնողք ատելի քան պատասխանատու են իրենց զաւակներուն կրթութեան ու դաստիարակութեան: Ծնողք, դուք պիտի օգնէք մեզի, պիտի գործակցիք մեզի հետ ձեր աշխարհը հսկողութեամբ, խստապահանջ՝ բայց նոյն ատեն փոխհասկացողութեան վրայ հիմնուած վերաբերմունքով, որպէսզի ձեր զաւակները դառնան աշխատունակ, տոգորուին արդի բարդ կեանքը դիմագրաւելու տոկուն նկարագրով ու մտաւորական եւ այլ գիտելիքներու անհրաժեշտ պաշարով:

Յարգանք ունեցէք մարդ արարածին եւ բնութեան հանդէպ: Յարգեցէք ոչ միայն ձեր ծնողներն ու մեծերը, այլ յարգեցէք նաեւ ձեր տարեկիցները ու ձեզմէ փոքրերը: Յարգեցէք ձեր եւ ուրիշին ինչքերը, առարկաները, որեւէ ձեռով վնաս մի՛ հասցնէք ձեր շրջապատին, բնութեան: Ընդհակառակը՝ մտածեցէք զայն պահպանելու եւ գեղեցկացնելու մասին:

Առանց լուրջ ու հետեւողական աշխատանքի որեւէ յաջողութիւն՝ դպրոցական կամ այլ, կարելի չէ ունենալ:

Գիտակցեցէք թէ բազմաթիւ հանգամանքներ ունիք եւ ըստ այնմ ունիք նաեւ պարտաւորութիւններ: Մարդ էք, զաւակ էք ձեր ծնողներուն, հայ էք եւ լիբանանցի, հուսկ ուրեմն՝ անդամ ՀՀԸՄիութեան:

Նախ պարտաւոր էք որպէս մարդ դուք ձեզ իրագործել:
Քիչով մի՛ գոհանաք, ձգտեցէք միշտ լաւագոյնին: Եղէք հետաքրքրասէր, պրպտող եւ յառաջդիմելու տենչը թող խթանէ ձեր միտքն ու սիրտը:

Բարիք գործեցէք եւ անպայման մի՛ սպասէք որ մէկը ձեզ կը վարձատրէ կամ կը գովէ անոր համար: Այն հանդարտութիւնը եւ խիղճի գոհունակութիւնը որ կը զգաք երբ բարի գործ մը կը կատարէք՝ ձեր վարձատրութիւնը սեպեցէք:

Հպարտացէք եւ ուրախացէք ձեր յաջողութիւններով, բայց մի՛ ըլլաք գոռոզ եւ անփափկանկատ:

Եղէք ուղղամիտ եւ արժանապատուութեան տէր անձեր:
Որպէսզի բարձրանաք եւ յաջողիք՝ դուք ձեզ մի՛ նուաստացնէք ուրիշներուն առջեւ, մի՛ քծնիք, մի՛ սողաք: Բարձրացէք ձեր ճիգերով, պարկեշտօրէն, առանց ուրիշին անկումին կամ ձախորդութեան պատճառ դառնալու:

Եղէք ծառայասէր, ընկերասէր, սակայն մի տարուիք ձեր ընկերներէն՝ եթէ համոզուած չէք անոնց ընթացքին: Եղէք քաջ, ձեր համոզումները պաշտպանելու համար: Մարդիկ ձեզ ատելի պիտի յարգեն ձեր անկախ մտածումին եւ հաստատ համոզումին համար:

Գիտցէք գնահատել գեղեցիկը, բարին եւ ճշմարիտը: Միայն նիւթական վայելքներ մի՛ փնտռէք: Մի՛ տարուիք խաբուսիկ եւ դիւրին հաճոյքներէ, արտառոց երգերէ, արտառոց նորաձեւութիւններէ եւ մտածելակերպէ՝ որոնք ողողած են մեզ:

Հաճոյք զգացէք բնութեան գեղեցկութիւններէն, մեղմ երաժշտութենէ մը, գեղեցիկ բանաստեղծութենէ եւ կամ արուեստի գործէ մը:

Ունեցէք պատասխանատուութեան գիտակցութիւն եւ եղէք պարտաճանաչ: Երբ կը ստանձնէք գործ մը, պարտականութիւն մը՝ անպայման կատարեցէք զայն: Եթէ պիտի չկրնաք՝ քաջ եղէք սկիզբէն ըսելու:

Եղէք երախտագէտ, ձեզի եղած բարիք մը, ծառայութիւն մը ընդունեցէք ազնուութեամբ եւ գոհունակութեամբ եւ մտածեցէք վարձաւատոյց ըլլալ:

«Զարթօնք»-ի սոյն յաւելուածին
հրատարակութիւնը կը հովանաւորէ
ՀՀԸՄ Լիբանանի
Կրթական Յանձնախումբը

Ոչ եւս է Անժէլ Ճանճանեանը

ԱՆԺԷԼ ՄԻՍԻՍԵԱՆ

Ասկէ 40 օր առաջ լիբանանահայութիւնը կորսնցուց իր ընտրելագոյն զաւակներէն մէկը՝ Անժէլ Ճանճանեանը:

Արդարեւ, անոր կորուստը համազարկաբար էր այն իմաստով, որ ան 44 տարի, իր կեանքին ամէնէն ծաղկուն ու արդիւնաւետ տարիները ի սպաս դրած էր հայ պատանիներու կրթութեան գործին: Մահը բոլորիս համար է, եւ մենք պիտի վճարենք անոր ուշ կամ կանուխ, բայց երբ ան կ'այցելէ անընդունելի պայմաններու մէջ, ափսոսանք կը յառաջացնէ մեր հոգիին մէջ: Անժէլը արժանի էր ամբողջ հանգիստ վայելելու իր կեանքի յառաջացած տարիները, որովհետեւ ծանր եղած էր կրթական աշխատանքին մէջ իր բեռը, բայց Աստուած զլացաւ իրեն այդ հանգիստը, ու մէկը միւսին յաջորդող ֆիզիքական տկարութիւններու պատճառով ցաւագին դարձան իր օրերը:

Դարուի Յակոբեանի մէջ իմ ուսուցչական աշխատանքս սկսաւ օրդ. Ճանճանեանին տնօրէնութեան հետ: Առաջին իսկ օրէն մեր միջեւ հաստատուեցան հասկացողութեան այնպիսի կապեր, որոնք փոխակերպուեցան կրթական արդիւնաւետ աշխատանքի: Մեր օրինակելի գործակցութեան շնորհիւ՝ մեծ շուքով կազմակերպեցինք Դարուի Յակոբեանի քառասնամեակի միջոցառումները: Այդ միջոցառումները առիթ եղան համախմբելու բոլոր շրջանաւարտները, որոնք անկասկած ունեցան հպարտութիւնը ՀԲԸՄիութեան սան եղած ըլլալու: Անխոնջ աշխատանքի ու հոգեկան բարարութեան օրեր էին, ուր կարելի եղաւ նաեւ գոյացնել ոչ արհամարհելի գումար մը՝ ի նպաստ միութեան կրթական կարիքներուն: Չմոռնանք թուականը՝ 1978-79-80 տարիներն են, երբ մենք լքած ենք մեր մայր վարժարանի շէնքը եւ դարձած ենք գաղթականի պայմաններուն մէջ գոյատեւող դպրոց: Անժէլ Ճանճանեանը ունէր կազմակերպչական այնպիսի կարողութիւն, այնպիսի բժախնդրութիւն, այնպիսի ճաշակ, որուն նմանը ես չեմ տեսած ուրիշ ոեւէ մէկուն մօտ: Ինչու չէ՛ նաեւ սորված եմ իրմէ: Իրեն համար գոյութիւն ունէին երեք անհրաժեշտութիւններ, որոնք պէտք էր բժախնդրօրէն նկատի առնուէին:

Կրթական գործի ընթացքին: Անոնցմէ առաջինը, բնականաբար, աշակերտներու մտային պատրաստութիւնն էր, չէր գոհանար տկար կամ միջակ արդիւնքներով, որովհետեւ ինք եղած էր իր վարած դպրոցին փայլուն աշակերտներէն մէկը: Չափանիշերը բարձր էին իրեն համար, ու անընդհատ կը ձգտէր աշակերտները հասցնել բարձր նշանոցներու: Երկրորդ ամէնէն կարեւոր անհրաժեշտութիւնը մեր պատանիներուն հայեցի նկարագրով դաստիարակութիւնն էր: Մնայուն կերպով մտահոգութիւնը ունէր մեր ժողովուրդին մօտ նկատուող ազգային արժէքներու նահանջին, ուստի մեր բոլոր կարողութիւններով ու միջոցներով պայքար բացած էր այդ նահանջին դէմ: Չմոռնամ ըսելու, որ ան զաւակն էր 1931-ին Մելգոնեան կրթական հաստատութեան շրջանաւարտներէն Երանուի Օթճեանին, որուն շունչին տակ կրթուած էր որպէս օրինակելի հայուհի: Մայրական կապը այնքան զօրաւոր էր իր մէջ, որ տարիներու ընթացքին ես իր մէջ հաստատեցի մելգոնեանցիութիւն մը, այսինքն՝ գիտակցութիւնը բոլոր այն արժէքներուն, որոնցմով բախտաւորուեցանք մենք այդ սիրելի վարժարանին մէջ:

Երրորդ կարեւոր արժէքը օրդ. Ճանճանեանին համար ընտանեկան արժէքներն էին, մարդկային անաղարտ կապերը, բոլոր այն սրբութիւնները,

Ձախէն՝ Օրդ. Անժէլ Ճանճանեան, սոյն կողքերուն հեղինակը, եւ Օրդ. Ազգարուի Գայսէլընան

որոնցմով անսասան կը մնայ հայ ընտանիքը ու հետեւաբար հայ կեանքը: Իրեն համար սրբութիւն էր հայ ընտանիքը, ու այնտեղ կատարուող իրադարձութիւնները մեծ մտահոգութիւն կը դառնային իրեն համար, իսկ ձեռքբերումները՝ անխառն հպարտութեան առիթ: Մինչեւ իր կեանքի վերջին օրերը ապրեցաւ հայօրէն, ապրեցաւ բժախնդրօրէն՝ կատարելով իր ազգային բոլոր պարտականութիւնները: Ի ծնէ մանկավարժ էր, ապրեցաւ իբրեւ մանկավարժ՝ ի գործ դնելով իր ամբողջ հմտութիւնը, ու մահացաւ, երբ դեռ մանկավարժի այդ ջիղը կը յամենար իր մէջ:

Անժէլ Ճանճանեանը չունեցաւ իր ընտանիքը, իր զաւակները, որոնց շուքին տակ ապրէր իր կեանքի վերջին դժուար օրերը: Բայց իր մահուան առիթով աշխարհի բոլոր կողմերէն հնչող ցաւակցական գիրերը ապացոյց էին այն սիրոյն, որուն արժանացած էր իր աշակերտներուն կողմէ: Ան արժանի էր կեանքի ամբողջական երջանկութեան, իսկ ասպարէզէն հեռանելէն ետք ալ՝ սրտացաւ վերաբերումի բոլոր անոնց կողմէ, որոնք օր մը օգտուած էին իր բարեմասնութիւններէն: «Անմետալ մետալակիրը» ըսուեցաւ իր մասին: Պահ մը դիտենք մեր շուքը, տեսնենք մետալազարդ կտրծքերը բոլոր անոնց որոնք իր վաստակին կէսն իսկ չունեցան: Անժէլ Ճանճանեանը ամէնէն արժանին էր բոլոր արժանաւորներուն մէջ, իսկ իր մտքի փայլով կը մնար գերադաս բոլոր անոնցմէ, որոնք ցաւուցին զինք:

Պէյրուս

Կրթական Նուիրեալի Մը Շիջումը

ԱԶԱՏՈՒՑԻ ՄԻՍՈՆԵԱՆ

Լիբանանահայ գաղութի կազմաւորման երկրորդ սերունդի կրթական ոլորտի արժէքներէն կը համարվի օրդ. Անժէլ Ճանճանեան, որ բախտաւորութիւնը ունեցաւ համալսարանական կրթութիւն ստանալու փոքրաթիւ այլ հայուհիներու հետ: Մեծ ուսում էր այս երեւոյթը հայ իգական սեռի լիբանանեան կեանքին մէջ, երբ նախորդող սերունդի հայ օրիորդները առաւելագոյնը երկրորդական ուսման կը տիրանային, իսկ համալսարանական ուսումը անհասանելի էր իրենց համար:

1950-ական թուականներուն շրջանաւարտ դարձած ուսանողութիւնը սովորաբար կը հետեւէր Պէյրութի համալսարաններու ուսման ընթացքին, ինչպէս՝ ֆրանսական Սեն Ժոզէֆ համալսարանը, Պէյրութի Ամերիկեան համալսարանը (AUB), Պէյրութի Կանանց գոլէճը (BWC) եւ Հայկազեան նորաբաց գոլէճը:

Համալսարանականներու այս փաղանգին մէջ կը գտնուէր Անժէլ Ճանճանեան, որ, աւարտած ըլլալով ՀԲԸՄ-ի Դարուի Յակոբեան երկր. վարժարանը, ընդունուած էր AUB-ի ուսանողութեան բաժանմունքը

Փոխան Խմբագրականի Իր Համեստութեամբ Մեծ Նուիրեալ Մը. Անժէլ Ճանճանեան

Էջ 01 ►►

Պօղոս Գ. Կարմիրեանին վարժարանին: Դիրին չէին բնաւ օրդ. Ճանճանեանի պատասխանատուութիւն ստանձնած տարիները: Ան իր ազնիւ ժպիտով եւ համբերատար նկարագրով կրցած է դիմագրաւել անկարելին եւ կարելին:

Հակառակ իր բազմազբաղութեան՝ ան ժամանակը գտած էր իր ազգին ծառայելու նաեւ իր պատկանած մեծ Միութեան, ինչպէս նաեւ ՀԵԸ-ի եւ Թէքէեան Մշակութային Միութեան միջոցաւ:

Ակադեմական եւ նկարագրային բարձր արժանիքներով օժտուած այս հայուհին արժանի է ամէն տեսակ գնահատանքի: Անոր ձգած աւանդը անզուգական է, որովհետեւ ան իր ետին նիւթական արժէքներ չէ անպայման, որ ձգեց, այլ մարդկային, որ կը դրսեւորուի իր հարիւրաւոր աշակերտներու յաջողութեամբ ու որպէս մարդ ունեցած արժանիքներով:

Բազմալստակ կրթական մշակ, նուիրեալ մանկավարժ, ուսուցչուհի եւ տնօրէնուհի, լիբանանահայ կրթական ասպարէզի երկարամեայ անձնդիր անհատականութիւն հանդիսացող հանգուցեալ օրդ. Անժէլ Ճանճանեանի վաստակին անդրադարձող «Ձարթօնք»-ի այս յաւելումը նուազագոյնն է, որ կարելի էր մատուցել՝ գէթ յետմահու պատուելու արժանաւորը՝ գրաւոր յիշատակ մը ձգելով այս օրինակելի անձնաւորութեան մասին:

Երախտապարտ ենք, որ մեր կոչին ընդառաջելով մեզի իրենց գրութիւններով նպաստեցին օր. Ճանճանեանի բարեկամ, լծակից, աշակերտ, ուսուցիչ կամ պաշտօնակից, որ ճանչցան զինք ու գործեցին իրեն հետ: Այս համեստ յաւելումը փոքրիկ փունջ մըն է յուշերու, վերլուծական տողերու, մանրապատմումներու եւ նկարագրական տողերու, որոնց միջոցաւ անոնք իրենց սրտի գրաւոր խօսքը ըսին սերունդներու առողջ դաստիարակութեան նախանձախնդիր այս հայուհիին մասին:

Վստահ ենք, որ, իր կարգին, իր պատկանած մեծ Միութիւնը պիտի չզլանայ ամբողջով եւ մնայուն միջոցով մը յաւերժացնելու իր համեստութեամբ մեծ այս նուիրեալին խնկելի յիշատակը:

որպէս ուսումնապէս փայլուն ուսանողուհի: Ան կ'աւարտէր իր ուսումնական ծրագիրը 1959-ին՝ ստանալով BA տիտղոսը ուսողութեան մէջ եւ Normal Diploma՝ ուսողութեան դասաւանդութեան մէջ:

Իր ուսանողական տարիներուն Անժէլ Ճանճանեան ուրիշ ուսանողներու հետ իր կարգին վայելեց ՀԲԸՄ-ի համալսարանական կրթաթոշակներու բարիքը եւ միշտ ալ երախտապարտ եղաւ այդ յոյժ կենսական օժանդակութեան համար:

Շրջանաւարտութենէն անմիջապէս ետք ան հրափրուեցաւ որպէս ուսողութեան մնայուն ուսուցչուհի իր մայր հաստատութենէն՝ Դարուի Յակոբեան երկր. վարժարանէն ներս: Որպէս երիտասարդ ուսուցչուհի՝ ան վայելեց հովանաւորութիւնը իր տնօրէններուն՝ պրն. Խաչեր Գալուստեանի, գրող Զարեհ Մելքոնեանի եւ տիկ. Սօսի Պետիկեանի: Ան հետզհետէ կազմաւորուեցաւ որպէս կարող ուսուցչուհի յատկապէս ուսողութեան, բնագիտութեան եւ այլ գիտական բնագաւառներու մէջ: Աշակերտուիչներու վկայութեամբ՝ ան կը տիրապետէր իր նիւթին եւ բացառիկ հաղորդականութեամբ կը փոխանցէր իր գիտելիքը:

Էջ 05 ►►

Գիր Անմոռաց Յիշատակի Հանգուցեալ Դաստիարակ Օրդ. Անժէլ Ճանճանեանի Թարմ Յիշատակին

ԱՐԱՄ ՍԵՓԵԹՃԵԱՆ

Մարդկային կեանքին ամենէն զգայուն մէկ հանգրուանն է ՄԱՀը:

Անսովոր ոչինչ կայ: Բնութեան մէջ «ծնունդ, կենսագործում եւ մահ» կը յաջորդեն իրարու շատ բնականոն եղանակով մը: Սակայն երբ կը գտնուին սիրելի կամ հարազատ անձի մը անդարձ կորուստին առջեւ, հակառակ մեր համոզումներուն՝ կամովին կը տկարանանք ու մեր վշտակցութիւնը կը յայտնենք կեանքի բազմախորհուրդ փիլիսոփայութեամբ: Իմ անձնական շեշտադրութիւնս կ'երթայ երկրածին մարդու կենսագործումի կարճ կամ երկար տեւողութեամբ շրջանին վրայ: Կարելորդը «գիտակցական իր կեանքը որքանով արժեւորած է հանգուցեալը»: Այս բաժանումը դառնաթախիճ զգացումներ կու տայ իր շրջապատին, թէ ոչ՝ կը թողու մեզի իր կենդանութեան ու գործունէութեան արգասաբեր տարիներէն հպարտառիթ յիշատակներ:

Անժէլ Ճանճանեան ՀԲԸՄի Դարուի Յակոբեան աղջկանց վարժարանին կը պարտի կազմաւորումը իր անշեղ հայրենասէրի եւ լիիրաւ մտաւորական հայ ուսուցիչի կերպարին: Համալսարանական իր բարձրագոյն ուսումէն անմիջապէս ետք, սիրով վերադարձաւ իր միտքի ծննդավայր դպրոցը, ուր պաշտօնավարեց նախ իբրեւ ուսուցչուհի (1958-1977), ապա՝ տնօրէնուհի (1977-1993) եւ դարձեալ տնօրէնուհի պաշտօնով՝ ՀԲԸՄի Պ. Գ. Կարմիրեան վարժարանէն ներս (1993-2001):

Իր գործունէութեան տարիներուն լիարժէք հայ դաստիարակ-ուսուցչուհիի ու տնօրէնուհիի պաշտօններուն զուգահեռ՝ ՀԲԸՄի եւ Թէքեան Մշկթ. Միութեան զոյգ շրջանակներէ ներս, բերաւ նաեւ իր ներդրումը իբրեւ վարչական անդամ:

Իբրեւ բազմավաստակ տնօրէնուհի՝ կրթական ամսվերջի հանդիսութեանց իր արտասանած «Հուսկ Բանք»-երը կու տային ապացոյցը բեմական խօսքի իր անվիճելի կարողութեան, մանաւանդ հարուստ՝ իրենց կիրթ ու մշակուած միտքերով: Թոյլ տուէք մէջբերել պատահական օրինակ մը.

«Երէկ գիշեր սենեակիս լոյսը չմարած, հիա-

ցումով նշմարեցի, թէ ինչպէս պատշգամբս շուշանները ուղիղ կոկոններով իրենց հպարտ գլուխները ցցած էին եւ վայրկեաններու հետ կը զգայի անոնց աճումը:

Որքան մեծ եղաւ զարմանքս եւ անհուն՝ ակնածանքս մեր Արարիչին հանդէպ, երբ մի քանի ժամ ետք, արեւին առաջին ճառագայթներուն հետ տեսայ շուշանները իրենց ամբողջական ծաղկումին մէջ: Անոնք ստացած էին իրենց յարմար ու անհրաժեշտ սնունդը եւ ունեցած էին ծլելու եւ աճելու ճիշդ պայմանները:

Անբաղդատելի է մեծութիւնը հրաշքին, ծանր է պատասխանատուութիւնը եւ անչափելի է գոհունակութիւնը՝ ի տես մեր զաւակներու ծնունդին, աճումին եւ ամբողջական ծաղկումին:

Սիրելիներ, ոչ մէկ բան խնայենք անոնց՝ մեր զաւակներուն դաստիարակութեան, կրթութեան ու զարգացումին համար: Բնութեան օրէնքն է այդ»:

Անժէլ Ճանճանեան գրական ու մտաւորական հարուստ պաշարով օժտուած տնօրէնուհի մըն էր եւ անյազ ընթերցող մըն հայ եւ միջազգային գրական երկերու:

Աւելիին չցանկաց: Բուսափեցաւ հրապարակային գրական արտայայտութիւններէ, բայց մնաց հաւատարիմ իր կոչումին եւ առաքելութեան: Կիսադարեան իր ծառայութիւնը հայ դպրոցին պիտի յիշուի միշտ իբրեւ ապացոյց իր աննկուն հաւատքին եւ հաւատարմութեան:

Յաւերժ լոյս եւ խաղաղութիւն իր վերջին տարիներուն բազմաչարչար հոգիին:

Պէյրուբ

Teen Guide (Պարմանուհիին Ուղեցոյցը)

ԹԱԼԻՆ ՃԱՊՈՒՐԵԱՆ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Նուիրեալ եւ վաստակաւոր դաստիարակ, տնօրէնուհի եւ ուսուցչուհի մըն էր Օրդ. Անժէլ Ճանճանեանը: Անուն մը, որուն հետ անմիջականօրէն կապուած էր, իր՝ մեզի դասաւանդած դասանիւթը՝ Teen Guide (Պարմանուհիին Ուղեցոյցը) եւ նոյնանալով անոր հետ ու կարծէք մարմնաւորելով իր դասաւանդածը, ան դարձած էր մեր՝ իր աշակերտուհիներուն կենդանի եւ իսկական ուղեցոյց անձը, խորհրդատուն ու պարմանուհիներու «խոստովանամայրը»:

Իր՝ մեծ քրոջ հեզահամբոյր ժպիտը ու մայրական ներողամիտ մօտեցումը մեզի՝ կեանքին տակաւին նոր բացուող աշակերտուհիներու, խորունկ ազդեցութիւն ձգեցին յետագայ տարիներուն մեր նկարագրին ու կենցաղին վրայ իբրեւ բարիին ձգտող անձեր ու հոգատար մայրեր:

Օրդ. Ճանճանեան, որուն յուղարկաւորութիւնը կայացաւ քառասուն օրեր առաջ իր երբեմնի աշակերտներուն՝ մեզի համար դարձաւ անցեալի մեր լա-

Ձախէն՝ Օրդ. Ճանճանեան, Ռիթա Նազարեան եւ տողերուն հեղինակը - 1989 -

ու անմեղ օրերը յուշող սիրելի ու անթառամ յիշատակ մը: Հողը թեթեւ գայ յոգնաբեկ մարմինիդ վրայ սիրելի ու անմոռանալի մեր տնօրէնուհին:

Պէյրուբ

Օրդ. Անժէլ Ճանճանեան՝ Ուսուցչուհի Եւ Տնօրէնուհի Աւելի Քան Երկու Սերունդի

ՊԵՏՐՈՍ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

1990-ականներու վերջը ՀԲԸՄ Պօղոս Գ. Կարմիրեան վարժարանը յաճախած շրջանիս, ճանչցայ օրդ. Անժէլ Ճանճանեանը իր տնօրէնուհիի հանգամանքով: Հետագային յաճախ բարեկամներու հետ հանդիպումի ընթացքին կը վերլիշէինք Կարմիրեան վարժարանէն ներս անցուցած մեր մանկութեան օրերը: Բոլոր միւս ուսուցիչ-ուսուցչուհիներուն կողքին նաեւ մեծ ուրախութեամբ կը յիշէինք օրդ. Ճանճանեանին ժպտուն երեսը, հանդարտ բնավորութիւնը եւ լայն հոգին:

ՀԲԸՄ Պօղոս Գ. Կարմիրեան վարժարանի Տաղիկ դասարանի վկայականի բաշխում, 1999

Երբ առաջին եւ երկրորդ դասարանի աշակերտներ էինք, ամէն առաւօտ անհամբեր կը սպասէինք իր ժամանումին՝ «բարի լոյս» ըսելու զինք, նախքան իր գրասենեակ բարձրանալը: Կարմիրեան յաճախելէս կարճ ժամանակ ետք, արդէն հանգստեան կոչուեցաւ օրդ. Ճանճանեան, որուն հետեւանքով կարելի չեղաւ ամէն մօտէն ճանչնալ զինք: Իր դասաւանդութեան կերպին եւ բնավորութեան մասին ամէն մանրամասն իմացայ հետագային մօրմէս, որ 1980-ականներու սկիզբը նաեւ յաճախած էր ՀԲԸՄ Դարուի Յակոբեան աղջկանց վարժարանը:

Մայրս կը վկայէ, որ օրդ. Ճանճանեան յաճախ կը քաջալերէր ինքնավստահ ըլլալ եւ շուտով չազդուիլ ուրիշներու խօսքերէն: Իր մանկավարժական լայն փորձառութեան շնորհիւ՝ նախ որպէս ուսուցչուհի եւ ապա տնօրէնուհի՝ օրդ. Ճանճանեան մօտէն կը հասկնար աշակերտին հոգեկան վիճակը, կը հետաքրքրուէր անոր դիմագրաւած դժուարութիւններով եւ ըստ այնմ դարմաններ կ'որոնէր: Մայրս նաեւ կը վկայէ, որ իր պաշտօնավարած վարժարանները օրդ. Ճանճանեան կը նկատէր իր երկրորդ տունը եւ հետեւաբար կ'աշխատէր անոնց վերելքին համար եւ լաւապէս գիտէր ծնողներ սիրաշահիլ: Օրինակ՝ ինչպէս մայրս կը յիշէ, օրդ. Ճանճանեանին անմիջական քաջալերանքով էր, որ զիս արձանագրած էր Կարմիրեան վարժարանը:

Մայրս՝ Տովիկ Կեցոյեան-Թորոսեան, նկարուած օրդ. Ճանճանեանին հետ ՀԲԸՄ Լեւոն Կ. Նազարեան վարժարանի բակը, 1981

Այսպէս, օրդ. Ճանճանեան երկու սերունդէ ամէնի դաստիարակած նուիրեալ կրթական մշակ մըն էր:

Պէյրուբ

Յիշատակդ Անմեռ, Սիրելի՛ Ուսուցչուհի

ՅԱՍՄԻԿ ՍԱՆՈՍԵԱՆ ԹԵՄԻՉԵԱՆ

Կը հաւատամք, երբ ըսեմ, որ արդէն երկու գաւակի մայր՝ տարիներով երազներուս մէջ կը տեսնէի դպրոցս՝ Դարուհի Յակոբեանը, ուսուցիչներս ու դասընկերուհիներս, եւ երբ արթննայի, կարօտախտէս բարձս թրջած կը գտնէի:

Օրինակելի ու անզուգական ուսուցչական կազմէն էր օրիորդ Անժէլ Ճանճանեանը, որ բժախընդորօրէն մեզի կը դասաւանդէր թուաբանութիւն, հանրահաշիւ եւ երկրաչափութիւն՝ բոլորը անգլերէն լեզուով:

Ան միայն դասաւանդութեամբ չէր սահմանափակեր իր աշխատանքը դպրոցէն ներս: Ինքնակամ նուիրուածութեամբ կը հետեւէր դպրոցին կարգապահութեան, մեր՝ դպրոցականի վայելարտաքին արդուզարդին, հագուածքին ու վարքին:

Ջրօսանքներուն երբեմն կը միանար մեզի՝ գրուցելու կամ զբօսանքի ժամանակ ընտրած մեր խաղերուն մաս կազմելու եւ հաւանաբար հսկելու մտադրութեամբ, ինչ որ անհրաժեշտ է դպրոցի մը համար:

Երախտագիտութեամբ կը յիշեմ արուեստի նուիրուած իր միջոցառումները, կէսօրուան երկար դադարի իր ժամը տրամադրելը, իր կազմած երաժշտական յանձնախումբին համար դասական երաժշտութեան ձայնապնակները ունկնդրելը՝ տուեալ գործին մասին տեղեկութիւններ տալով մեզի: Երբեմն ամբողջ աշակերտութեան կը ցուցադրէր վաւերագրական կամ գեղարուեստական ֆիլմեր:

Ինչպէս շատ մը աշակերտներ, որոնք կապկելու

շնորհքը ունեցած են եւ ուրիշներու շարքին կապկած են նաեւ իրենց ուսուցիչները, ես ալ այդ մէկը փորձած եմ դպրոցական շրջանիս:

Օր մը, երբ տակաւին օրիորդ Ճանճանեանը դասարան չէր մտած, ես, գրատախտակին մօտենալով, կաւիճը ձեռքիս սկսայ կապկել իր դասաւանդութեան եղանակը՝ իր ձայնով: Տարուած իմ «թատերական» փորձով՝ չեմ նկատած օրիորդ Ճանճանեանի՝ դասարանէն ներս մտնելը եւ զիս լսելը: Երբ անդրադարձայ, ակնկալեցի, որ զիս յանդիմանէ կամ պատժէ: Ոչինչ ըրաւ այդ օրը: Բայց երբ Նոր տարուան արձակուրդին համար արձակուելէ առաջ պիտի ունենայինք Կաղանդի դասարանային ասանդակական յայտագիրը, օրիորդ Ճանճանեանը ինձի առաջարկեց մեր յայտագիրին մէջ ներառել նաեւ զինք կապկելը, երզով մասնակցութեանս կողքին, ինչ որ ցոյց կու տայ իր լայնախոհութիւնը եւ արուեստն ու շնորհները գնահատելու մշակուածութիւնը:

Տարիներ ետք նոյն դէպքը տեղի ունեցած է տարբեր շրջապատի մէջ եւ հանդիպած եմ հակառակ վերաբերմունքի: Այդ շրջապատին մէջ մեծ մասամբ, բացի մի քանի մշակուածներէ եւ այնտեղ ապրող, ինձի ծանօթ բոլոր հայաստանցիներէն, իրաւունք տուած են այն անձին, որ վշտացած ու վիրաւորուած էր ինձմէ՝ զինք կապկած ըլլալուս պատճառով՝ կապկելը ծաղրանքի հոտ շփոթելով:

Կը յիշեմ նաեւ, որ երբ 30 Նոյեմբերի օր մը, նախորդ օրը դպրոցէն բացակայելէ ետք վերադարձայ դպրոց, օրիորդ Ճանճանեանը հարցուց, թէ բացակայութեանս պատճառը արդեօք հիւանդ ըլլա՞մք էր:

Առանց որեւէ մտավախութեան յայտնեցի, որ

Նոյեմբեր 29-ը մեր հայրենիքի անկախութեան օրն էր, եւ այդ օրը նշելու համար էր դպրոցէն բացակայելուս պատճառը: Ուսուցչուհիս միայն ժպտաց ու չպահանջեց բացակայութեանս պատճառը բացատրող երկտող մը ծնողքիս կողմէ, որ, ըստ դպրոցի օրէնքին, պէտք էր ներկայացնէի տնօրէնութեան:

Անցնող տարիներուն, երբ 38 տարի ետք վերադարձայ Լիբանան, միշտ կապի մէջ էի ուսուցչուհիս հետ, եւ, ըստ իրեն, ես իրեն համար եղայ նախ աշակերտ, ապա սրտցաւ բարեկամուհի մը:

Ան կը տառապէր իր ուսուցչական վաստակին նկատմամբ եղած անիրաւութենէն եւ իր միութենական գործունէութեան թերագնահատումէն:

Կը տառապէր նաեւ առանձնութենէ: Իր վաստակը վայելածներէն, ծանօթներէն ու բարեկամներէն կ'ակնկալէր այցելութիւն կամ նուազագոյնը հեռաձայնային կապ մը: Սպասեց մինչեւ կեանքէն հեռանալը:

Յիշատակդ անմեռ, սիրելի՛ ուսուցչուհի: **Պէյրուօ**

Վերյուշ

Օրդ. Անժէլ Ճանճանեանի Յիշատակին

ՄԱՆԻԱ ԳԱՖԵՍԵԱՆ-ԳԱԶԱԶԵԱՆ

Երկար ատենէ ի վեր անհասկնալիօրէն խզուած էր ընկերային ցանցի միջոցաւ (facebook-ով) հաղորդակցութիւնը: Անցեալին ամէն գրոյցէ ետք ինք կ'անդրադառնար՝ ըսելով. «Կը տեսնես, Մանիա, ելեկտրոնային գիտութիւնը ինչքան մօտեցուց մարդկանց. բոպէական խօսիլ, ուրախանալ, դէմ առ դէմ իրար տեսնել, պարզապէս համակարգիչի կամ բջիջային հեռաձայնի պաստառին վրայ մատի մը հպումով»: Վերջապահութեան հարցնելով՝ ինչպէս են պարտէզիդ ծաղիկները՝ Ամերիկա իր շրջապայութեան եղած էր մեր տան հիւրը ու վայելած ծաղիկները:

Նիակարա, Գանատա, 1981:

Իրեն հետ ամէն գրոյցի ժամանակ կը նշէր դրպրոցը կանգուն պահելու առաջնահերթութիւնը, որակաւոր ուսումի եւ հայեցի կրթութեան կարեւորութիւնը՝ դիմագրաւել կարենալու օտարացումը, օտար շրջապատի ազդեցութիւնը, ծնողներու նիւթական դժուարութիւնները, քաղաքական անհանդուրժելի մթնոլորտը:

Անցնող ամիսներուն մտերիմներու միջոցաւ վերահասուեղածէի իր առողջութեան վատթարացումին: Տասնամեայ բացակայութենէ ետք որոշեցի 2018-ի Հոկտեմբեր-Նոյեմբեր ամիսներուն այցելել Պէյրուօ

եւ հանդիպիլ անպայման իրեն:

Ժամանումիս, յուսախաբութիւնս մեծ եղաւ: Մտերիմ պաշտօնակիցներու եւ առաջին օրերուն ինձի այցելող նախկին աշակերտուհիներու թելադրութիւնն էր օրդ. Անժէլին այցելութիւնս խնայել՝ յիշողութեան անդորրը չխանգարելու եւ անցեալի ապրող յուշերով մնալու:

Մեր տունը, Պէյրուօ, Լիբանան, 1986:

Մտովի ետ կ'երթամ վերյիշելու Դարուհի Յակոբեան վարժարանի երկրորդականի ուսողութեան իմ առաջին ուսուցչուհիս՝ օրդ. Անժէլը, համալսարանական կրթութիւն նոր ստացած իր հմուտ գիտելիքներով, հասկնալի դասաւանդումով սիրելին դարձած էր աշակերտութեան, յատկապէս ինձի համար, որովհետեւ իմ ալ նախասիրութիւնս էր ուսողութիւնը: Կը փափաքէի շարունակել ուսումն եւ դառնալ ուսողութեան ուսուցչուհի: Համալսարանի ուսումիս հետ համընթաց, ես ալ իմ կարգիս, հետեւելով իր քայլին, դարձայ նոյն դպրոցի ուսողութեան ուսուցչուհին՝ տարիներու ընթացքին դառնալով պաշտօնակից, գործակից եւ մտերիմներ ՀԲԸՄ-ի Դարուհի Յակոբեան վարժարանին մէջ, ներառեալ իր տնօրէնութեան շրջանին:

Դպրոցը դարձած էր իր ընտանիքը, աշակերտութիւնը՝ իր գաւակները: Ան հաւատքով նուիրուած էր ՀԲԸՄիութեան վեհ իտէլալներուն: Կը հաւատար, որ դպրոցները ազգապահպանումի մեծագոյն գործօնն են: Իր մէջ արմատացած էին նոյն ատեն հայրենասիրութիւնը, միութենական եւ գաղափարական արժէքները:

Հանգստեան կոչուելէ ետք մեր կապը մնաց սիրալի: Յաճախակի մեր գրոյցներուն կը նշմարէի որոշ տխրութիւն եւ թեթեւ յուսախաբութեան շեշտ: Վստահաբար թախիժ մը գաղտնի պահուած էր իր հոգիին մէջ ոմանց հանդէպ, որոնք զլացան ըստ արժանւոյն գնահատելու իր երկարամեայ նուիրումը հայ դպրոցին: Սակայն յետմահու զինք գնահատելու եւ արժեւորելու համար կայ հսկայ թիւ մը աշակերտներու, պաշտօնակիցներու, մտերիմներու, որոնք կը խոնարհին իր վաստակին ու հայ լեզուին եւ հայ դպրոցին հանդէպ անսակարկ նուիրումին:

Մեր տունը, Տիբրոյթ, Միչիկըն, 1991:

Վարձքը կատար, օրդ. Անժէլ, դառնօրէն կը ցալիմ կորուստիդ համար:

Թող այս սրտի խօսքս ըլլայ, ծաղիկ մը շիրիմիդ վրայ:

Տիբրոյթ, Միչիկըն

Յիշելով Օրդ. Անժէլ Ճանճանեանը

ՅԱՍՄԻԿ ՔԻՐՏԵԱՆ

Մի քանի անգամ փորձեցի պարտադրել ինքզինքնս, որ կեդրոնանամ, բայց կարելի չեղաւ: Հաւանաբար պատճառը օրդ. Ճանճանեանին՝ մեր հետը չըլլալու գաղափարին չհամակերպիլն էր եւ է:

Իբրեւ թուաբանութեան ուսուցչուհի՝ օրդ. Ճանճանեան բժախնդրութեան ու համբերութեան օրինակն էր բոլորիս համար: Տնօրէն հանգուցեալ պրն. Արա Թօփճեանի օրերուն, ինչպէս նաեւ յետոյ Դարուհի Յակոբեան ընտանիքէն ներս պայման չէր, որ ուսուցիչ մը կամ ուսուցչուհի մը դասատու ըլլար որոշ դասարանի մը: Բոլորը նոյն պարտականութիւնները ունէին աշակերտուհիներուն նկատմամբ, երբ հարցը կը վերաբերէր ընդհանուր կեցուածքի, օրէնքներուն հետեւելու եւ այլն:

Օրդ. Ճանճանեանին աւելի մօտէն ճանչնալու առիթը ստեղծուեցաւ, երբ Դարուհի Յակոբեան վերադարձայ իբրեւ ուսուցչուհի, դասընկերուհիիս հետ: Անշուշտ որոշ դժուարութիւններ կանխատեսելի էին, բայց տնօրէնուհիին՝ հանգուցեալ տիկ. Սօսի Պետիկեանին եւ մեր նախկին ուսուցիչներուն քաջալերական կեցուածքն ու մեզ հաւասարէ-հաւասար ընդունիլը այդ փոխանցման շրջանը գրեթէ աննկատ դարձուցին: Օրդ. Ճանճանեան մեծ դեր ունեցաւ այս պարագային, ու մենք իր մէջ տեսանք, բացի ուսուցիչէ, շատ լայն հետաքրքրութիւններ ունեցող անձ մը: 1971-ին ան ստացաւ մագիստրոսի տիտղոսը՝ թեզի նիւթ ունենալով «The Effect of the Study of Elementary Symbolic Logic on the Performance in Geometry of Eighth Grade Secondary School Students»:

Լիբանանեան պատերազմին պատճառով որոշ ժամանակ մը ետք արեւելեան շրջանի երկրորդական դասարանները Նազարեան վարժարանէն տեղափոխուեցան Կարմիրեան վարժարան՝ տնօրէնուհի ունենալով օրդ. Ճանճանեանը: Այդ ժամանակաշրջանը անսահման ու աննկարագրելի դժուարութիւններ դիմագրաւելու մարտահրաւէր

էր, ըլլալու կամ չըլլալու հարց էր լիբանանահայ թէ լիբանանեան վարժարաններու տնօրէններուն եւ ուսուցիչներուն համար: Հարցը, սակայն, այդ դժուարութիւններուն լուծում գտնելն էր, ինչ որ օրդ. Ճանճանեան առանց վիատելու կրցաւ դիմագրաւել: Ինչպէ՛ս. միշտ հաղորդակից ըլլալով ուսուցչական կազմին հետ, մտիկ ընելով ու յետոյ որոշում տալով, գնահատելով իր կազմին տարած աշխատանքը, մէկ խօսքով՝ օրինակելի առաջնորդի կեցուածք ցուցաբերելով: Օրդ. Ճանճանեան կը հաւատար իր առաքելութեան, բժախնդրութեամբ ու անսակարկ կրկատարէր իր պարտականութիւնը՝ առանց երբեք գլխապտոյտ ունենալու արձանագրած իր յաջողութիւններէն: Երանի ոմանք տեսած ըլլային այս առաքնութիւնները: Կը յիշեմ օր մը, երբ երկար ժողովէ մը ետք խումբով դպրոցէն դուրս կ'ելլէինք: Մոռցած եմ խնդրոյ առարկայ նիւթը, բայց շատ լաւ կը յիշեմ հանգուցեալ պրն. Գումրուեանին խօսքը. «Հոգ չէ. պտղատու ծառին քար նետող շատ կ'ըլլայ»:

Մի քանի տարի ետք դարձեալ տեղափոխուեցանք Նազարեանի շրջափակը, եւ յարաբերաբար հանգիստ մթնոլորտի մէջ բժախնդիր ու արդիւնաւէտ աշխատանքը շարունակուեցաւ՝ օրդ. Ճանճանեանը ունենալով իբրեւ Դարուհի Յակոբեանի

տնօրէնուհի:

1991-ի Յունիսին Գանատա փոխադրուեցայ, բայց նամակագրութիւնս օրդ. Ճանճանեանին հետ, հակառակ քաղաքական կացութեան, շարունակուեցաւ: 1994-ի ամառը առիթ ունեցայ հետը ըլլալու (ՀԲԸՄ-ի վարժարաններու ուրիշ երեք տնօրէններու հետ) ՀԲԸՄ-ի կեդրոնական վարչութեան կարգադրութեամբ մօտ երկու շաբաթ հետեւելու Հարվըրտ համալսարանի տնօրէններուն համար ամառնային յատուկ դասընթացներուն («The Art & Craft of the Principals»): Նոյն այդ փորձառութիւնն էր, որ հետը տարաւ գործադրելու Կարմիրեան վարժարանին մէջ: Ինչպէ՛ս ընկալուեցաւ արդեօք...

Կը յիշեմ յաճախակի ե-նամակներն ու հեռախօսային մեր կապերը մինչեւ իր հիւանդութենէն մի քանի տարի առաջ ու հարց կու տամ. ինչո՞ւ այդ հոգեվիճակը...

Օրդ. Ճանճանեան պաշտօնեայ մը չէր, այլ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿ մը: Աշակերտներ կը մոռնան, թէ յատուկ ինչ սորված են ուսուցիչի մը դասաւանդած նիւթէն, բայց անկարելի է, որ մոռնան այդ ուսուցիչին ձգած տպաւորութիւնը իրենց վրայ: Այո՛, օրդ. Ճանճանեան այդ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿն էր:

Իր պաշտօնակիցներուն եւ աշակերտներուն սէրն ու յարգանքը թող աղօթք ըլլան շիրիմին:

Թորոնթօ

Կրթական Նուիրեալի Մը Շիջումը

Էջ 02 ▶▶

ները: Կը սիրցնէր ուսողութեան նման դժուար նիւթ մը իր աշակերտներուն՝ իր ուսուցողական յատուկ ոճով եւ նուիրումով:

Օրդ. Ճանճանեան իր մասնագիտութեան վերաբերեալ նորութիւններուն հաղորդ մնալու մեծ փափաքով եւ կրթական մանկավարժական զարգացնող երեւոյթներուն հետ քայլ պահելու մտադրութեամբ վերադարձաւ Ամերիկեան համալսարան եւ ձեռք ձգեց մագիստրոս արուեստից տիտղոսը մաթեմատիկական ուսմանց եւ անոնց դասաւանդման վերջին նորութիւններուն հետ առնչուած: Անշուշտ որ ան լաւագոյնս օգտագործեց նորովի ամբարած ուսման պաշարը յօգուտ ուսանողութեան:

Պատերազմական տարիներուն, երբ Դարուհի Յակոբեան եւ Յովակիմեան վարժարանները պարտադրուեցան նոյն երդիկին տակ շարունակելու իրենց դասաւանդութիւնները Նազարեանի շէնքերուն մէջ, ան գործակցեցաւ նախ տնօրէն Արա Թօփճեանի հետ փորձի փոխանակումով եւ յետոյ պրն. Ժիրայր Դանիլեանին հետ կարճ ժամանակով:

Ուսուցչական փորձառութիւնն ու համալսարանական տիտղոսներէն ապահոված իր հմտութիւնը զինք բարձրացուցին ուսուցչական պաշտօնէն դէպի տնօրէնութիւն Դարուհի Յակոբեան երկր. վարժարանի, որ վարեց ձեռնհասօրէն մօտաւորապէս քսանամեակ մը: Հաստատութիւնը փայլուն շրջան մը բոլորեց այդ տարիներու իր տուած հունձքերով եւ պետական

քննութիւններու մէջ արձանագրուած փայլուն յաջողութիւններով: Տնօրէնուհի Ճանճանեան ուսանողներու ոչ միայն ուսումնական պատրաստութեամբ մտահոգ էր, այլեւ անոնց դաստիարակութեամբ եւ ազգային արժէքներու հանդէպ գիտակցութեան զարգացման գծով: Իր սկադեմական պատրաստութեամբ եւ կրթական լայն փորձառութեամբ կը հանդիսանար խորհրդատու առաջնորդ իգական իրերայաջորդ սերունդներու: Իրեն հետ ստեղծուած ուսուցիչ-տնօրէն-ուսանող յարաբերութիւնը շարունակուեցաւ աշակերտուհիներու շրջանաւարտութենէն երկար տարիներ ետք: Իր սանուհիները երախտագիտութեամբ կը յիշեն, թէ որքան բան սորված են իրենց ուսուցչուհի-տնօրէնուհի լայն մտահորիզոնէն:

Անոր բազմակողմանիօրէն զարգացած միտքը, բացի իր մասնագիտական հմտութենէն, ունէր խոր ծանօթութիւններ հայ եւ միջազգային գրականութեան, դասական երաժշտութեան, պատմութեան, գեղանրկարչութեան եւ այլ նիւթերու շուրջ:

Իր գործելաոճը կը յատկանշուէր բժախնդրութեամբ եւ կատարելաին ձգտող արժեքափով: Կրթական իր գործին մէջ չէր խնայեր ոչ աշխատանք, ոչ ճիգ: Դարուհի Յակոբեանի 40-ամեակի առթիւ յոբելեանական յանձնախումբի հետ իր ծաւալած կազմակերպուած աշխատանքը բազմաբնոյթ ձեռնարկներով նոր խանդավառութիւն ստեղծեցին հաստատութեան նկատմամբ: Այդ առիթով իր արտասանած բացման խօսքը, ինչպէս նաեւ տարեկան իր կրթական զեկոյցները վկայականաց բաշխման հանդէսներու առիթով

կ'արժէ հրատարակել եւ ամփոփել հատորի մը մէջ: Նման ելոյթներուն ընդմէջէն կարելի էր նշմարել իր գործածած հայերէնի ճշգրտութիւնը եւ մակարդակը եւ անոնց բովանդակութեան տպաւորիչ խորքը:

Կարմիրեան վարժարանի 1995-2001 թուականներու իր տնօրէնութեան տարիներուն կը զուգադիպէր ամուսնոյս՝ Պէպօ Սիմոնեանի՝ միջնակարգի բարձրագոյն կարգերուն հայերէն լեզուի դասաւանդութեան: Անոնք գործակցեցան իրարու հետ վեց տարի շարունակ փոխադարձ յարգանքի մթնոլորտի մէջ: Պէպօ Սիմոնեան կը վկայէր օրդ. Ճանճանեանի կրթական գործի հմտութեան եւ իմացութեան, ինչպէս նաեւ վարժարանը ուսումնապէս եւ վարչական գետնի վրայ լաւապէս ղեկավարելու կարողութեան մասին: Այդ օրերուն Կարմիրեանը ունէր 375 աշակերտ, ոչ մէկ նիւթական բաց եւ ուսման բարձր մակարդակ: Այդպիսի բարգաւաճ հաստատութեան մը տնօրէնուհին էր օրդ. Ճանճանեան:

Օրդ. Ճանճանեանի տնօրէնութեան տարիներուն հետ կապուած յուշ մը ունիմ, որ կ'ուզեմ մէջբերել այստեղ: ՀԲԸՄ-ի Նիւ Եորքի կեդրոնական վարչութեան կրթական բաժնի առենապետուհի դոկտ. Բերկրուհի Սվաճեան պատմեց, թէ ինչպէ՛ս իրականութիւն դարձաւ Հարուրտ համալսարանի ամառնային մանկավարժական-վարչագիտական դասընթացքին հետեւելու նպատակով օր. Ճանճանեանին կրթաթոշակ մը շնորհելու համար վարչութեան կատարած իր թելադրութիւնը:

Էջ 06 ▶▶

Վերականգնենք Հայ Ուսուցիչին Արժանապատուութիւնը

ՎԻՊԷՆ ԹՈՍՈՒՆԵԱՆ

Քառասուն օրեր առաջ իմացայ մահուան գոյժը օրիորդ Անժէլ Ճանճանեանին՝ հայ ուսուցչուհիի մը, որ սերունդներ դաստիարակած էր որպէս թուաբանութեան դասատու, նաեւ որպէս ՀԲԸՄ-ի թեմայի Պէյրութի Դարուհի Յակոբեան աղջիկներու երկրորդական վարժարանի տնօրէնուհի: 1983-ին ես ալ իր աշակերտներէն մէկն էի, որովհետեւ Յովակիմեան Մանուկեան տղոց երկրորդական վարժարանը եւ Դարուհի Յակոբեանը միացած էին այդ տարիներուն:

Ճշդապահ եւ բժախնդիր անձ մըն էր օրիորդ Ճանճանեանը: Ճշդապահութիւնը առած էր իր դասաւանդած նիւթէն՝ թուաբանութենէն: Ըլլալով հայ ուսուցչուհի՝ ան կը փորձէր դասարանին մեծամասնութեան հասանելի դառնալ՝ նիւթ մատչելի եւ հասկնալի դարձնելով: Ան կանուխ տարիքէն ընտրած էր այս ասպարէզը, եւ բոլորս կը զգայինք իր կարող անձ մը ըլլալը: Մեր ասարտելէն ետք՝ 1985-ին, ըլլալով ՀԵԸ-ի խմբապետ եւ մարզական պատասխանատու՝ յաճախ վարժարան կ'այցելէի եւ միշտ խնդումներս կը դիմատրէր զիս ու կը քաջալերէր իմ կատարած գործունէութիւնս: Անձ մըն էր, որ իր կատարած գործին հանդէպ ունէր մեծ հաւատք: Այդ հաւատքն է որ ներկայիս կը պակսի շատ մը մանկավարժներուն՝ նիւթական եւ բարոյական պատճառներով:

Նիւթական կ'ըսեմ, որովհետեւ ներկայիս նիւթական վարժատրութիւնն է որ կը փնտռուի ամէն բանէ առաջ՝ նկատի առնելով աշխարհի թեքումը դէպի նիւթ եւ վարժատրութիւն: Եթէ լաւ չվարժատրեն, շատ մը ուսուցիչներ պատրաստ չեն լաւ ձեռով դասաւանդելու, այն տրամաբանութեամբ, որ որքան կը վարժատրեն, այնքան ալ ես կու տամ: Հակառակ պարագային, կը բացատրեմ ու կ'անցնիմ: Հասկցողը թող հասկնայ, իսկ չհասկըցողը թող ուրիշին հարցնէ: Անցեալին ուսուցիչներ նիւթէն աւելի հետաքրքրուած էին լաւ հայ մարդ պատրաստելով, որովհետեւ, ըլլալով տարագրութեան երկրորդ սերունդի անդամներ, շատ լաւ կը հասկնային այդ զոհողութեան արժէքը: Կոչումի տէր մարդիկ էին, քիչով գոհացող:

Անժէլ Ճանճանեանի Անմոռանալի Յիշատակին

ՇԱՀԷ Խ. ԳԱԼՈՒՍԵԱՆ

24 Նոյեմբեր 2005-ը եղաւ թագադրումը հետեւողական աշխատանքին:

Աշխատանք մը, որ սիրով ընդառաջած էր խնդրանքիս: Տան հասցէն արդէն դարձած էր յաճախակի այցելութեան վայրը, ուր կը հետեւէր հանգուցեալ մօր, իր նուիրական կոչումը կարծես եղած ըլլար՝ ինքն իր վրան առնելով այդ զոհողութիւնը վճռական ոգիով կատարելու եւ շարունակելու: Այդ առիթներով ալ աստուածային օրհնութիւններու յորդանառ եւ անսպառ պարգեւներով ողորդուած իր շնորհքներով կը փորձէի փոխանցել փափաքս զինք ընդգրկուած տեսնելու միշտ յաղթականի սիւնակին մէջ: Այդ պահերը երկար չէին տեւեր, եւ կրկին գերիշխող կը դառնար իր դառնութիւնը ոչ հեռակայ ամպամած յուշերով անցեալի եւ իր խնամակալի դերով ներկայի, որ կը շղարշէր մտքիս մէջ գանդակուած իր ժպտադէմ հմայքը:

Հօրս յիշատակին նուիրուած հատորին մէջ «Փրոֆ. Իսաչեր Գալուստեան մարդն ու դաստիարակը»՝ հրատարակուած 2005 թուականին «Սիփան» հրատարակչատան կողմէ, խմբագրութեամբ

Բարոյական կ'ըսեմ, որովհետեւ, ցաւ ի սիրտ, ներկայիս կան ազգային մարմիններ եւ միութիւններ, որոնք շատ ապերախ գտնուեցան հայ ուսուցիչին հանդէպ: Վերջին տարիներուն, մի քանի առիթներով, եկեղեցական կամ միութենական առաջնորդներու գովասանական խօսքերը հայ ուսուցիչին հանդէպ խօսքէն գործի չվերածուեցան: Հակառակը՝ կարգ մը ազգային եւ միութենական վարժարաններու միացման առիթով տասնեակ մը հայ ուսուցիչներ լքուեցան իրենց բախտին՝ առանց որեւէ գնահատական նամակի կամ հանդիսութեան: Հայ ուսուցիչը, որ ցարդ ինքզինք պաշտպանուած կը զգար իր ազգի ղեկավարներէն, զգաց առանձնութեան ցաւը: Ազգը երես դարձուցած էր իրմէ ու զինք ձգած էր փոքր գումարով մը, որ հագիւ քանի մը տարի կը բաւէր իր ապրուստը հոգալու համար: Այս լաւ օրինակ չէր կրնար ծառայել նոր սերունդին, որոնցմէ շատ քիչեր կ'ընտրեն ուսուցչական ասպարէզը յայտնի պատճառներով:

Այսպիսի ճիշ մը արծակեց օրիորդ Ճանճանեան, երբ իրեն հանդիպեցայ տարի մը առաջ՝ իր համակարգիչը նորոգելու համար: Այնպէս ուրախ էր, որ ես իմ անձնական գրասենեակս ունիմ ու հասած եմ իր մօտ իրեն ալ օգնելու: Նոյն աշխոյժ օրիորդ Անժէլն էր, միշտ խօսուն ու հարցումները պատրաստ: Հարցուց միութենական կեանքին մասին ու յայտնեց իր յուսախաբութիւնը: Այդ տարիներուն ուզած էր շարունակել իր կարելին կատարել հայ ուսանողին համար որպէս միացեալ երկրորդական վարժարանի տնօրէն, սակայն զինք նշանակած էին Անթիլիասի միջնակարգ վարժարանին տնօրէն: Այն ատեն շատ յուզուած էր, որ իր տարիներու զոհողութիւնը այդպէս ալ չէր վարժատրուած արդարօրէն:

Վերջին հանդիպումիս, մօտ ութ ամիսներ առաջ, զգացի, որ յիշողութիւնը սկսած էր տեղի տալ՝ կը կրկնէր նոյն հարցումները, սակայն տակաւին ոտքի վրայ էր եւ շատ աշխոյժ էր: Այդ զինք տեսնելս վերջինը պիտի ըլլար... Այդպէս հրաժեշտ տուինք նուիրեալ հայ ուսուցիչի մը: Ուսուցիչ, որ կը յիշեցնէր մեր հողէն եկած առաջին սերունդի ուսուցիչները: Այն մարդիկ, որոնք համար ուսուց-

չութիւնը սրբազան գործ էր եւ իրենք հայկական մշակոյթի մեհեանին քուրմերն էին: Իրենք էին, որոնք պիտի պահէին մեր ժողովուրդի առաքինութիւնները՝ զանոնք վառ պահելով նոր սերունդին մէջ: Ազգասիրութիւն, եղբայրասիրութիւն, յարգանք օտարին հանդէպ, մշակութային արժէքներու հանդէպ գուրգուրանք... Ո՛ր ենք մենք այսօր այդ ամէնէն: Ո՛վ պիտի սորվեցնէ մեր գալիք սերունդներուն այդ արժանիքները: Թէ ոչ մենք ալ պիտի միանանք այն միջազգային խառնամբոխին, որ չունի ազգ ու կրօն: Կը պատկանի բոլորին ու մաս կը կազմէ համաշխարհային շինծու ընտանիքին, որ կ'ապրի ուտելու, խմելու եւ վայելելու համար, այսինքն՝ որպէս մարդկային մեքենայ: Մեքենայ, որ հլու հնազանդ գործիք է՝ առանց զգացումի, առանց մտածելու: Մեքենայ, որ կը տեսնէ մարդոց թշուառութիւնը եւ տառապանքը ու կ'անցնի՝ առանց խղճմտանքի, առանց օգնութեան ձեռք երկարելու: Մեքենայ, որ կ'ապրի ուտելու եւ վայելելու համար:

Ժամն է այլեւս ահազանգ հնչեցնելու եւ մարդիկ սթափեցնելու: Հայ դպրոցին գահավիժումը հասած է վտանգաւոր տեղ: Ալ երթալու տեղ չմնաց: Երբ պիտի արթնանք ազգովին, մեր բոլոր կառոյցներով, ու հայ դպրոցին վերադարձենք իր նախկին փայլքը, տաքութիւնը: Այն հուրը, որուն համար պայքարեցան մեր նախնիները, եւ մենք ամենայն պաղարիւնութեամբ կը փակենք հայ վարժարաններու դռներ: Երբ պիտի արթնանք եւ զգանք, որ հայ դպրոցն է հայը հայ պահողը: Անցնինք խօսքէն անդին եւ անցնինք գործի: Հայ դպրոցը պիզնես չէ, որ երբ վստահ ընէ, փակենք: Ան մեր ազգին մշակութային դրամագլուխն է: Ալ կը բաւէ երթանք Արեւմուտքի ապագային եւ կործանիչ փիլիսոփայութեան ետեւէն: Վերադարձնենք յոյսը օրիորդ Ճանճանեանի նման ուսուցիչներուն, անոնց տանք իրենց կոչումը ապրելու առիթը: Հայ ուսուցիչը չվերածենք նպաստ ստացող անկեալի, այլ անոր տանք առիթը ապրելու արժանապատիւ կեանք մը: Օրիորդ Ճանճանեան այդ երազով ալ մեկնեցաւ այս անցաւոր աշխարհէն...:

Պէյրութ

եղած էին մարտահրաւերի կոչ ընելու ինչու համոզում դարձած կրթական մարմինի կազմութեան՝ հիմնելով Հայ դպրոցներու տնօրէններու ընկերակցութեան միջոցաւ [նախարարական հանգամանք կրող] գործադիր յանձնախումբի կազմաւորումով: Համոզում էր դարձած նոյնպէս եւ իրաւամբ, որ նման դրական աշխատանք ՀԲԸՄ-ի հովանիին ներքեւ կարելի էր իրագործել ազգային ամենատարած եւ ներքին կանոնագրի հիմնականօրէն ազգային ազատ եւ անկաշկանդ համազգային բնութեան շեշտադրումով եւ այլ սահմանափակումներէ անդին: Նման համոզումներու զուգահեռ հեռանկարին գործադրութեան անվերապահօրէն այդ աշխատանքը ստանձնելու յարմարագոյնս կերտիչի կոչումը ունեցող տիպարն էր:

Ազգային մեր մարտահրաւերները ընդհանրապէս սահմանափակ ենթակառոյցով եւ գործնականի վերածելու անյաշողութեան անկիւնէն դիտած եւ կամ խօսքի աղբիւր եղող եւ ստուերայինի պատկերը իրական տեսնելով յատկանշուած կը թուի եղած ըլլալ: Ահա այս հեռանկարային մարտահրաւերին դէմ է, որուն կոթողային պատասխա-

Նահանջող ընկերային տուեալները խթան մը

Անժէլ Ճանճանեանի Անմոռանալի Յիշատակին

Էջ 07 ►►

Նատուութիւնը ստանձնելու յատկանիշներով օժտուած էր ինքը՝ նուիրեալը, որուն յաջողութեան համար հազուագիտ եւ արժանի գործակիցներ եւ խորհրդատուներ միշտ ալ պատրաստ եղած էին ամրապնդելու եւ ծառայելու իր նուիրական կոչումին: Այս հիմնական յատկանիշը կը բացայայտուէր ինձի ՀԲԸՄ-եան կրթական մարմինին մաս կազմած ըլլալով, ուր Կարմիրեանի տնօրէնութեան

պաշտօնի վրայ եղած հետապնդումները բարելաման շեշտակի կերպով հոգիէն թրծուած կրթական հեռանկարային տաք շունչը եւ զոհաբերութեան պատրաստ իր ազգանուէր եւ ազնուագոյն հայեացքը կը պարզէին միշտ ալ աշխատանքային նոր ոգեւորութեան եւ պատրաստակամութեան անզուսպ մղումով:

Կրթական վարչական ծիրէն ներս նոր ուժերու մակարդը եւ ներդրումը հիներու կողքին անհրաժեշտ տուեալներով օժտուած գրաւիչ, համոզիչ,

արժանապէս յարգանք պարտադրող բաղադրութեամբ, քարիզմայով յատկանշուած նուիրեալը եղաւ եւ որ ներկայիս ալ կը մնայ այդ նուիրական սիրոյ հուրով ապրած տիպարին ապրող ներշնչարանը:

Օրինեալ ըլլայ ազգը հարստացնող եւ ազգային լուսաւոր իր հոգիէն բխող եւ հեռանկարային բաղձանքի յաջողութեան ոգիով աշխատող կրթական մշակը՝ ազնուական հաւատացեալը, փշոտ ուղին ընտրած արժանաւոր դաստիարակը:

Պէյրութ

ՆՈՒԱՐԴ ՄԱՏՈՅԵԱՆ ՏԱՐԱԳՃԵԱՆ

Ճառագայթող պայծառ դէմք մը հանգիստ ժպիտի մը ցոլացումով, երիտասարդ սիրտ մը՝ հակառակ տարիներու ծանր վաստակին, որ կարծես այդ վաստակով առուզացած ու երիտասարդացած եւ կարծես տարիները չեն կրցած մարել անցեալի եռանդն ու կորովը, պահանջկոտ բնաւորութիւնը, որ իսկոյն աչքի կը զարնէ: Իր դաստիարակութեան գործը, կոչումի ու անձնուիրութեան գործ է՝ պահելով ու զարգացնելով հայկական կրթական հաստատութիւնը:

Զինք ճանչցողներուն համար դժուար է հաւատալ, որ կեանք մտած իր նախկին աշակերտուիին էի ես: Ան հայ ազգի սերունդներու կրթութեան անխոնջ վաստակաւորն է, որուն կրթական դաստիարակչական գործը կը տարածուի երեք տասնամեակներու վրայ, սկսած այն օրէն, երբ Դարուիի Յակոբեան վարժարանէն ներս ուսուցչական ասպարէզ կը մտնէ որպէս թեմատիկայի (գրահաշիւ), երկրաչափութեան եւ եռանկիւնաչափութեան ուսուցչուի:

Եւ այդ օրերէն զինք կը յիշենք որպէս խստաբարոյ, բայց շատ ուղղամիտ, լաւ մասնագէտ ուսուցչուի ու մանկավարժ: Աւելորդ խօսք բնաւ չունէր, թուանշան դնելու մէջ շատ ժլատ, բայց լաւ աշակերտները գիտէր գնահատել:

Յունիսի արեւոտ առաւօտ մը կը հասնինք Կարմիրեան վարժարանի դրան առջեւ: Հանդիսաւոր մթնոլորտի մը տպաւորութիւնը խիստ զգալի էր: Դժուար չէր կռահել, թէ այդ օրը ծնողները կու գային ներկայ գտնուելու դպրոցական միջոցառումի մը: Եւ այդ մէկը մեզի զգալ կու տար, որ յարմար օրը չէինք ընտրած մեր այցելութեան համար:

Վարանոտ քայլերս կ'արագացնեմ եւ բակի դուռէն ներս կը մտնենք: Սանդուխներով կը բարձրանանք դէպի նախասրահը, որ երկար միջանցքով մեզ կը տանի դէպի տնօրէնուիին՝ օրդ. Անժէլ Ճանճանեանին գրասենեակը: Եւ ահա սիրալիք մեզ կ'ընդունի օրդ. Ա. Ճանճանեանը եւ անմիջապէս մեզ կ'առաջնորդէ առաջին յարկին վրայ գտնուող ցուցասրահը: Հոն ուր ծնողները անհամբեր կը սպասէին տեսնելու իրենց զաւակներուն կատարած աշխատանքը: Եւ ահա ցուցասրահէն կ'ուղղուինք դէպի հանդիսասրահ՝ այս անգամ ականատես ըլլալու մանկապարտէզի երեխաներուն խօսքին, երգի, պարի կատարողական ծիրերուն ու կարողութիւններուն:

Բարեգարդուած բեմին վրայ գրուած էր օրուան նշանաբանը. «Հայրը ընտանիքին սինն է»:

Սիրտ Մը, Որ Կը Ճանճանչէ

Յայտագիրը կ'ընդգրկէր հայերէն, արաբերէն եւ անգլերէն արտասանութիւններ, երգեր ու պարեր: Յայտագրի աւարտին, փոքրիկները բեմին վրայ կենդանի պատկերով կը ներկայացնեն օրուան պատգամը:

Ապա բեմ կը հրաւիրուի վարժարանի տնօրէնուիին՝ օրդ. Ա. Ճանճանեանը իր կրթական խօսքը ուղղելու ներկաներուն: Տնօրէնուիին խօսքը ճառախօսութենէ մը աւելի մտերմիկ գրոյց մըն էր ծնողներուն հետ, որ կը յայտնէր իր անվերապահ պատրաստակամութիւնը մտահոգութիւններ կիսելու եւ գործակցաբար դիմագրաւելու կրթական-դաստիարակչական դժուարութիւնները: Ան յատկապէս կը շեշտէ շոայլութեան գործած աները եւ կը մատնանշէ կարգ մը ծնողներու՝ օտար վարժարաններուն տուած նախապատուութիւնը, երբ հայ դպրոցը եւ հայեցի դաստիարակութիւնը կարօտ են նեցուկի ու քաջալերանքի:

Արդարեւ, այդ օրը կարելի չէր անտարբեր մնալ, հոգիի մեծ լարումով ու ձեռնհասութեամբ տարուած աշխատանքին, բարոյական սրտառույ խրատներուն ու խորհուրդներուն նկատմամբ՝ առանց սիրոյ եւ երախտագիտութեան յարգը եւ հարկը հատուցելու վաստակաշատ կրթական մշակին՝ օրդ. Անժէլ Ճանճանեանին:

Դաստիարակը, լսելով իր նախկին աշակերտին խօսքը, կը համոզուի, որ իր աշխատանքը ի գուր չէ անցած, եւ իրեն մտածել կու տայ, թէ ինք կրցեր է որեւէ կերպ օգտակար հանդիսանալ, ծիլ աճեցնել իր աշակերտին սրտին մէջ:

Իսկ աշակերտը իր կարգին կը հասնի այն համոզումին, որ օրն ի բուն մանկութեան ու պատանեկութեան հետ ապրող, ամէն կարգի ու վարքագիծի տէր երեխաներու դաստիարակութեամբ զբաղող մէկը պէտք է որ ունենայ մէկէ աւելի սիրտ, պէտք է ունենայ սիրտ մը, կը ճանճանչէ:

Սրտին Անհանգչելի Ցաւը

Այդ օրերուն, վերոյիշեալ, այստեղ յապաւումներով տրուած յօդուածին («Ձարթօնք», 13 Յուլիս 1997) անմիջապէս կ'անդրադառնար օրդ. Անժէլ Ճանճանեանը՝ իր մտերմիկ նամակին մէջ յիշելով՝ «Ուրախութեամբ կարդացի ճան-ճիկեր յօդուածը»: Որքան ջերմութիւն ու հոգեկան բերկրանք կար խտացուած իր տողերուն մէջ «դարուիցիին» «հրապարակաւ» գնահատանքին համար:

Այդ որքան ժլատ ենք եղած, որ զլացած ենք յարգալիք վերաբերմունք մը ցուցաբերելու երկար տարիներու վաստակ ունեցող կրթական մշակին հանդէպ:

Ինչո՞ւ այդքան դառնացած էր շրջապատի քար

անտարբերութենէն ու լքուածութենէն, երբ ինքնանըկիրումի իր բաժինը բերած էր սերունդներու հայեցի դաստիարակութեան:

Թերեւս չէր կրցած յարմարիլ հասարակութեան յարաբերութիւններու պայմաններուն, որովհետեւ իր որոշակի կարծիքն ունէր իրողութիւններու նկատմամբ եւ տեսակէտները կը յայտնէր կտրուկ ու անզիջում:

Մեր հասարակական կեանքին մէջ ցաւալի երեւոյթներ կան, որոնք յաճախ կը կրկնուին ու կը վրիպին մեր տեսադաշտէն: Երեւոյթներ, որոնց չենք փորձեր անդրադառնալ, թէ անհատականէն վեր կայ հաւաքական մտածողութիւնը, որ մեզի կը թելադրէ չմոռնալ հայեցի կրթութեան հաւատաւոր նուիրեալներուն մատուցելու մեր յարգանքի ու գնահատանքի տուրքը:

Ճշմարտութիւնը ընդունիլը ինքնասրբագրութեան միջոց մըն է: Այդ կը պահանջէ հայեցի դաստիարակութեան սրբազան առաքելութիւնը: Այդ կը պահանջէ մեր դարաւոր մշակոյթն ու մեր ոսկեղէնիկ հայոց լեզուն...:

Հալէպ

